

CATALUNYA SOCIAL

Any IX. — Núm. 433

Un any, 10 ptes. — Núm. solt, 20 cts.

28 de setembre 1929

**PUBLICACIÓ
SETMANAL**

**REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
DURAN I BAS, 11-BARCELONA**

**APARTAT 1036
TELÉF. 17605**

Constitució nova o vella?

Heus aquí el greu problema que de cop i volta se'ns ha presentat: el de discutir si és la Constitució canovina del 1876 la que ha de regir els destins de l'Estat espanyol o bé si aquella ha d'ésser substituïda per una altra.

Hi ha qui creu que en aquella Constitució, filla del temperament equànime i bon xic equilibrat de Cánovas, es troba prou garantia per a tots els drets dels ciutadans i marge prou ample perquè l'Estat pugui portar a cap la seva comesa des del punt d'esguard de la governació. Hi ha qui creu, en canvi, que tota la política vella no pot tornar, que el caciquisme que la caracteritzava tenia per pedestal la Constitució del 76, i fins hi ha qui ha dit (l'ex socialista senyor Pèrez Solís, entre altres) que o en aquella Constitució es fonamentaven els vicis de la política vella o bé aquella Constitució no fou eficaç per a reprimir-los; i, en conseqüència, tant en un com en altre cas, aquella Constitució ha de restar condemnada a desaparèixer.

Qui té raó? ¿Per quin costat ens decantaríem si estés en la nostra mà la solució del seriós problema? Potser els lectors ja endevinen la resposta. I aquesta no pot ésser altre que la següent: ni per un costat ni per un altre. I no perquè creguem que uns i altres tinguin una part de raó, no; sinó perquè creiem que la rel del problema no és pas aquesta; que es tracta, senzillament, d'un problema mal plantejat i que, per tant, no ha de trobar solucions escalfats.

Com s'hauria, doncs, de plantejar el problema? Senzillament, dient que els mals que van fer possible la vella política (que ningú no defensa ni pot lògicament defensar) deriven de més avall que la Constitució; que aquests mals persisteixen avui encara; i que persistiran per anys i anys mentre l'educació ciutadana no sigui un fet en la Península Ibèrica.

En efecte: mentre els problemes de la cosa pública no siguin sentits pels ciutadans; mentre aquests facin poc apreciació dels drets que caracteritzen la ciutadania en tots els Estats moderns (sufragi, llibertat de premsa, etc.); mentre es deixin arrencar aquells drets i aquelles llibertats i es mostrin encara agraïts a qui els els arrenca; mentre

la política de millores urbanes (ponts, carreteres, empedrats i clavegueres) pugui substituir amb èxit els problemes espirituals, entre els quals es troben els de tots els ordres; mentre les nostres classes conservadores no es preocupin de la justícia i es mostrin encantats d'un ordre material, tot i patint-ne aquella; mentre tot això succeeixi i pugui succeir, és evident que l'educació política no hi és i que la ciutadania resta absent en absolut. I resta absent no solament entre el poble pròpiament dit, sinó entre les classes dirigents (o que haurien d'ésser dirigents) i selectes.

I mentre el substractum espiritual del nostre poble sigui aquest, ¿què hi volem anar a cercar en les garanties d'una Constitució? Ens hem de convèncer d'un cop per a sempre d'una sola i única veritat, en política, veritat que podríem escriure així: són inútils les lleis si no responen a una prèvia concepció moral i política dels ciutadans, a un estat d'opinió veritable, a una consciència col·lectiva desperta i ben formada. La llei és la concreció d'aquesta consciència o no té cap eficàcia. La llei obeeix a un estat més pregon de coses o no és res. El precepte escrit i sancionat pel Poder ha d'ésser exteriorització dels preceptes que es trobin escrits en la consciència de cadascú i en la consciència col·lectiva; del contrari, les lleis són perfectament inútils, i quan hi hagi qui les conculqui elles no trobaran ajut ni garantia de cap mena.

I bé; ¿qui podria dir que els mals de la vella política no venien d'aquesta rel; ¿qui podria afirmar a hores d'ara que durant aquests anys de la supressió de la vella política ençà aquests mals hagin estat guarits? I si no és així, ¿què en treiem de discutir entre la bonesa d'una o d'altra Constitució si totes poden córrer la mateixa sort en un moment determinat per manca d'un poble, cívicament format, que les defensi? No és la Constitució del 76 la que permetia o la que creava els mals de la vella política, com no serà la Constitució que vingui la que els permetrà o crearà quan es reproduïxin; sinó la manca d'un poble amb esperit cívic i amb educació política suficient per a no deixar-se arrabassar els seus drets i les seves llibertats.

Per què discutim, doncs, de Constitucions?

Memòries d'un cabaler

XV

UNA VISITA A CAN MOLES

Quan jo era petit enraonava amb el pastor de casa, amb els mossos, amb els carreters i amb els pagesos que treballaven la terra i els entenia de tot i ells a mi. A tots tractava de *tu* i ells també a mi i jo venia a ésser com un d'ells i no em feien cap mena de por. Però després, ah fillets! Al col·legi em varen envernissar de no sé què i més tard, a ciutat, em varen empeltar d'allò que en diuen mig senyor, i ara... *quantum mutatus ab illo!* I dit així, en el llenguatge de l'Eneida, no dubto que la mutació es veu molt més clara. Ara em passa una cosa ben estranya. El cor se me n'hi va; és més: sento per aquest sector social una simpatia i una veneració que no sabia com ponderar; però tot just goso a atansar-m'hi; em fan com una mena de basarda i, si em llenço a conversar amb ells, ho faig amb tota aquella humilitat del qui demana gràcia a persones de més elevada categoria amb les quals es veu obligat a alternar. Ara que de cap de les maneres m'embrancharia en polèmiques amb ells perquè tinc la seguretat que hauria de callar encara que jo estigués carregat de raó. Es allò de *gat escaldat amb aigua tèbia en té prou*. No; no ho contaré pas, perquè és un cas en què no hi vaig fer un paper gaire lluit; i que hi havia espectadors pagesos i no pagesos... i a la tercera paraula, com si diguéssim, de la polèmica que imprudentment havia començat em vaig haver d'esmunyir d'aquella petita assemblea improvisada a la plaça d'un poblet que sent la remor dels caps de l'aigua del Noia pel setembre. I tot perquè em semblava que de política jo en sabia més que ells! I perquè tenia la convicció, i encara la tinc, que tenia raó...

I ara em ve al pensament preguntar si també són d'aquesta raça d'homes els pescadors; els de la costa de mar, s'entén, no els pescadors de canya que es troben en els pèlags del Noia totes les tardes; que d'aquests darrers ja sé què n'haig de pensar. Haig de creure que també són terribles els pescadors del mar, si hem d'escoltar ço que ens conten d'ells els escriptors assaonats per les marinades i pels esquixos de l'aigua salada de la costa de Llevant des del golf de Roses fins a Calella. Jo per observació directa no ho sabré pas mai, perquè el mar em dona com una mena d'encantament...

Amb totes aquestes històries només volia anar a parar a una cosa: a dir que el pare sí que en sabia de tractar pagesos i no perquè hagués adquirit aquesta habilitat amb estudi, sinó perquè era pagès com ells i estava amarat del seu mateix esperit.

Jo ja tenia tretze o catorze anys quan un dia el pare em digué:

—Pren l'escopeta i mitja dotzena de trets que ens arribarem fins a can Moles... porta-la amb compte que ja saps que és carregada... el canó sempre apuntant enlaire... els cartutxos me'ls ficaré a la butxaca... erida l'Estrella que per aquells horts hi roda algun conill...

Encara el pare no havia acabat, que jo li havia en-

devinat el pensament i ho havia executat tot. L'Estrella ja brincava al davant nostre tot avançant cap a la riera. Ja havia endevinat que era qüestió de passar l'aigua en direcció a aquell maset posat dalt de les costes de l'altra banda, que en deien el maset d'En Moles. No era lluny; tres quarts de caminar per corriols travessant unes vinyes, una pineda, els vessants d'un xaragall plens de ginesteres, uns horts regats amb poca abundor per l'aigua d'un safareig que s'anava omplint d'una mina que la prenia del xaragall aigües amunt, i, finalment, una vinyeta plena de xarellos rossos i de sarments enredats que hauria estat ben difícil de travessar si al bell mig no hi fos obert el camí de carro que portava davant el portal del maset. El nom de *maset* li venia de temps antic. Ara pròpiament no l'habitava cap masover sinó un modest propietari treballador i estalviador com el qui més. A aquella hora l'amo era a casa i ell mateix fou qui va renyar el gos que lladrava als intrusos. Era l'hora de berenar.

—Tant de bo per casa, Josep? I quin noi més alt i gros! Se us assemblarà amb el temps.

—Ja us dic que surt car de mantenir. Altrament, com que s'acosta la collita, hauré de menester un pesador pels deu o dotze parcers que tinc... vós sabeu que no en tinc gaires... i si volguéssiu fer aquest favor... a casa aquesta feina no porta cap compromís de res.

—Jo cullo tard, ja ho sabeu. Vull fer vi de catorze graus; no estic per pixarelles. Tasteu el de l'any passat, Josep, que ja té un punt de ranci. Apa, Jaumet; no és la mistela de casa vostra, però no és pitjor; encara que sigui tota una altra cosa. No m'aniria malament quinze dies de distracció.

—Menjareu a casa i si teniu mandra de fer camí no us faltarà llit tou.

—Potser la mestressa no hi vindria bé que la deixés sola a la nit... farem com l'any passat; és un passejet. Anem a una altra cosa. Quan jo em posaré a veremar vós ja fareu les escorrialles: que no em deixàrieu un carro amb el matxo? Són tres dies; jo mateix el menaré. Enguany s'estrenarà el noi que ja té tretze anys i menarà el matxet de casa. Si el veiéssiu...

—Burrango de noi! Es que us puc deixar carreter i tot, si voleu.

—No sé si això encara durarà l'any vinent... perquè, sabeu a can Sugranyes? Doncs és per vendre a qui porti a la mà cent unces encara que sigui amb papers.

—Però, no fa cinc anys que li va tocar la rifa? Crec sis mil duros...

—Es que vós no us recordeu del que em vàreu dir quan jo us vaig portar la notícia? I ara ho trobeu estrany?

—Jo? Què us vaig dir?

—Ho tinc present com si fos ara. Era entre Nadal i Cap d'Any, un dia que tornava de la vila cap a casa i us vaig trobar al bosquet i us vaig dir: "Josep! En Sugranyes ha tret la rifa: sis mil duros". I vos em vareu respondre: "Pobre Sugranyes, darrera una desgràcia l'altra." Feia poc que se li havia

mort l'hereu que tenia aire de canviar la casa. Feu memòria.

—Sempre ho he pensat i ho he dit així mil vegades. La rifa fa molts desgraciats.

—I a mi que m'ha servit el consell. D'aquell dia ençà que no he posat a la rifa ni dos quartos.

—Aquella casa, per això, ja anava cap per avall.

—Veureu: els de per ací fa temps que oloràvem el daltabaix. Ell era més donat a caçar i a bones dinades que a treballar. Ja li cantàvem allò que els avis deien de can Ferreres i que vós sabeu:

La casa de can Ferreres (o digueu-li Sugranyes)

sembla com un paradís.

A la taula en són cinquanta

i a la feina cinc o sis.

Jo no diré que a la taula fossin cinquanta; però dos o tres companys d'afició s'hi trobaven ben sovint i, encara que hi hagués tornes, això no cura de res, tot és pitjorar el mal. Mentrestant el mosso no li feia res i algun n'hi hagué que s'hi va arreglar a les costelles de l'amo: *qui té mossos i no se'ls veu, es torna pobre i no s'ho creu.*

—La hisenda de can Sugranyes toca a la vostra. Vós l'heu de comprar.

—Jo us diré: com a tocar no em toca. Hi ha entremig l'ermot del Biel. No crec que sigui difícil emparaular-lo per un centenar de duros. Però em quedaré més escurat que una rata, i Déu me'n guard d'una pedregada amb la bossa buida.

—Mireu: si vint-i-cinc unces us treuen del pas...

—Miraré si em puc estar de manllevar res... però crec que no m'haig de deixar passar aquesta ocasió.

—Oi, Pere, que té una filla monja el Sugranyes?

—Més li hauria valgut: això és un altre cas: quan una casa ha d'anar malament! Conten que la Francisqueta estava a punt d'anar al convent quan se li va presentar un bon partit; ei! ho semblava: l'hereu Moliner de Martorell o de per allà. Conten que la Francisqueta va rebre una sotragada amb la pretensió i que el pare de totes passades la volia casar. Potser cercava un puntal per a la teulada que se li enrunava. I diuen que la pobra de la Francisqueta volia i dolia i no sabia què fer i capficada, davant el Sant Crist de la capçalera del seu llit... jo creuré que la gent s'ho inventen... però, Josep, tal com ho enraonen ho conto... No ho tornéssiu pas a dir... no sé si faig mal... però conten que deia:

*Déu meu, que tinc de ser
esposa vostra o de l'hereu Moliner.*

I ella deia que sentí una veu que feia així: "De l'hereu Moliner! De l'hereu Moliner!"

—Mestre: això ho contaven d'una de can Parera de l'any de la picor que havia volgut ésser monja i es va casar amb l'hereu Coniller del Camp de Tarragona.

—Sí, sí; ja veig que tot és una combinació. Doncs aquesta casa de can Moliner també se n'ha anat al cel en poc temps.

—Valga'ns Déu! I quina pena fa veure fondre's aquestes cases que havien estat de tan bona gent. Però entre tots hem de mirar que no vingui gent forastera ni senyors de Barcelona. Pit i fora; no us espanteu per a res i conteu amb can Feliu per a tot. Es fa fosc, Pere. I no acabariem mai de contar casos. On teniu la mestressa?

—Penso que deu ésser a l'hort a regar o a collir o a rentar.

—Així la trobarem pel camí... Adéu!

—Vinc fins el torrent, Josep... Anem; si no des-
torbo.

La mestressa era al safareig i rentava peces petites: tres menuts se li arrapaven a les faldilles i trobaven que la mare ja havia treballat prou i massa; ella, però, no es dava per entesa.

—Bones tardes, mestressa. Donen molta feina els menuts.

—I quan són grans encara més.

—Aquests tres i l'hereuet, oi?

—Què diu, senyor Josep? Entremig de l'hereu i aquests hi ha la nena mitjana i més avall d'aquests el petit del bressol que el deu breçar l'àvia. Oh! i que l'hauem de treure aviat del breç per al qui vindrà per allà Tots Sants si a Déu plau. No sé quants n'he contat, tots plegats; potser sis o set.

—Això, Marieta, no us faci por; és una benedicció de Déu.

—Es el que jo dic, senyor Josep: "Malaurada la casa on no s'hi sent el *tric-trac* del bressol."

—Això està molt ben dit, Marieta.

Creurieu que llavors vaig sentir això com si res? Com que sí; com que llavors jo també era del terròs i encara no estava malejat, allò em va sonar com un picarol del *Tordillo* que cada dia el sentia. Ara, però, encara repeteixo mentalment aquelles paraules: "Malaurada la casa on no s'hi sent el *tric-trac* del bressol" i em fan tot l'efecte d'un manament de la llei natural i d'una afirmació de la *philosophia perennis* que és la que brota de la mateixa naturalesa humana i fins em sona com una mena de maledicció per segons qui.

No em descuidaré de dir que el conill previst pel pare hi era i que pasturava per les ginesteres; l'*Estrella* el va alçar i el fa fer passar ran del portal de la mina i allí el va atrapar una escopetada del meu pare. Va ésser un bon present per aquella menudeta de cinc anys que tenia els cabells del color de la palla madura.

Es còpia, JORDI ARNAU

EL LLIBRE DE LA PARAULA DE DÉU

LA SAGRADA BIBLIA

EL NOU TESTAMENT

VOLUM I

Els Evangelis i Fets dels Apòstols

CONDICIONS DE VENDA

Edició de doble text: llatí i català . 8'50 Ptes.

Edició de text llatí sol. 6'— >

Edició de text català sol. 5'— >

Totes aquestes edicions van enquadernades amb finíssim pegamoid, imitació de xagri. Enquadernacions més luxoses de distints preus.

Ha sortit ja el primer volum de la SAGRADA BIBLIA que publica l'«Obra del Sant Evangeli» de FOMENT DE PIETAT

El cant desè d'"El Comte Arnau"

Us proposo, lectors que aneu seguint, us proposo una endevinalla. A veure si podeu imaginar a quina mena de lloc poden referir-se els següents versos, de la primera plana del cant desè de *El Comte Arnau* d'En Josep M.ª de Sagarra. A veure si per les metàfores, per les imatges, podeu endevinar a quin indret ha conduït al Comte damnat el seu "cavall de mala casta":

*"Nafres horribles, meravelles rares
i barrejat de roses i budells;
ai la cara que fan aquestes cares
arrapades al cos dels capitells!
Tot bromera de roca eixarreïda,
tot graella que fon greix de pecat,
tot comença a sè un tros de l'altra vida,
de tan salvatge i tèrbol i esmolat!"*

El lloc amb aquestes paraules evocat, és una església!

Set planes omple la descripció, en una lírica carregada de despit, i molts no ho han sabut conèixer. El cavall li ha dut, i la provatura del discernir on és l'amor de debò i on és l'amor fals, no reïx. Ben al contrari, l'escena tendeix evidentment a la conclusió que no hi ha amor de debò en una església; i que tot és fals, a la casa de Déu, i tot mereix despreci: les pedres, els sants, els sepulcres, els fidels, els sacerdots i el culte.

Ataca les pedres i l'edifici tot, amb una desfermada de rancúnia, en la qual hi put l'alè autèntic del diable:

*"Els homes fan aquesta esplugu immensa,
l'omplen de FRED, d'encens i MAL DE COR"*

Cinc versos més avall, l'insult explota més violent encara:

*"han fet AQUESTA MENA DE SABATA
AMB LA PUNTA QUE MIRA CAP AL CEL"*

Comparar un temple amb una sabata que mira cap al cel, és la mateixa folia satànica amb què engegaren els morters contra la Catedral de Reims els artillers i els teòlegs protestants en el bombardeig, intencionat, iconoclasta, de 1914.

Es inhabitable l'"esplugu" (ja em recordo que En Sagarra als seus acusadors els diu *troglodites*, és a dir, habitants d'"esplugues", de cavernes).

"Massa fred, massa gran, no s'hi pot viure".

I, seguidament, la indicació precisa, per si algú ho dubtava:

"és el lloc de donar-se cops al pit"

La musa del fàstic, estimada del poeta, li inspira, a despeses dels fidels, vergassades de despit glacial i sacríleg:

*"I vénen molts amb l'ànima petita...
perquè l'olla que mengen els enfita
i volen tastar gust de l'altre món"*

fent que la grassa matèria substitueixi l'esperit i la veritat eterna:

*"TANT ÉS LA VERITAT COM LA MENTIDA,
EL QUE IMPORTA ÉS SENTIR-HO AMB LENGUA I NAS."*

Insulta els sants:

"Sants miserables amb corones d'or"

*"Quin pebre viu, quina sentida forta
unta totes les barbes d'aquests sants!"*

Insulta els devots:

"semblen xais que masteguen herba fina"

Insulta els morts dels sepulcres. Ofèn a gràtiant a un "sant home de barba i de casulla" fent consonar casulla amb una rima d'infernall intenció.

Insulta la fe:

que... *"et creix com creix el pèl a la vedella"*

Insulta l'ofici diví, i diu que "no en comprèn la lletra ni el sentit, — però em sembla que et cal un pols de febre — per dir les coses que aquest home ha dit" ("l'home que a l'altar celebra").

Acabant la visita de l'"olla de pedra", del "forn glaçat on sento coure — les entranyes dels homes tapats d'ulls", el Comte Arnau aboca, com per pendre comiat, tota una pedregada d'odi i de fàstic: *"Canteu plegats les fines cantarelles — la mà closa picant a les costelles — gasteu-se el fetge demanant perdó!"*

Ara bé, l'expressió d'un condemnat que entrés a un temple, seria de debò aquesta? No. L'alè rabiós el faria desbocar en mots d'odi i menyspreu, això sens dubte, però aquests sentiments *no són pas els únics* d'un damnat. Ell no podria trair ni fer callar la veritat terrible de sentir-se condemnat, reu de l'Eterna Justícia que té a la terra *aquelles pedres* per tribunal i *aquelles casulles* per jutges. No seria l'orgull despitat, sinó la humiliació, avergonyida, la paraula d'un habitant de l'infern dut per obra de prodigi a un temple de la terra.

"Aquest món no és el meu" — ha dit el Comte — *"no obstant això deu tenir clapes d'alegria..."*, però ni en l'instant de clarividència abandona el blasfematori llenguatge. *"S'hi deu endevinar la pell de Déu"*. I es lamenta perquè *"del missal sols puc veure'n un cantó."* També, quan anomenava Déu, en aquell moment teològic del Cant Novè (veure article anterior) parlava d'aquesta mateixa manera: *"Si és cert que el dol d'una ànima damnada — és sentir-se privat de mirar Déu, és que t'arrenquin Déu de la mirada — què puc mirar, si vull mirar les roses — que no siguin les punxes del seu tronc?"* *"I si Déu fos aquell amor que cerca... la meua angúnia amb una passa entera — l'amor que és Déu no el podré veure mai?"*

En Josep M. de Sagarra ha tingut un moment de doctrina. Els condemnats no poden veure Déu. És la pena del dany, la pena més essencial de la condemnaació, al costat de la qual és poca cosa, amb tot i els seus horrors indescriptibles, la pena dels sentits. És dogma substancial, una de les veritats culminants del Catecisme, que el poeta recorda, havent oblidat tal volta tota la resta. Però hi ha una veritat igualment absoluta: que el condemnat és un ésser vençut, humiliat, derrotat; fa d'escambell dels peus de Déu. *Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum* (1). El damnat no pot parlar, per tant, amb orgull i supèrbia, perquè l'orgull i supèrbia foren el seu pecat a la terra. El condemnat no pot parlar sinó en vençut; amb ràbia si voleu, però amb ràbia de vençut. Aquest no és pas el llenguatge del Comte Arnau, insolent, en la ficció d'En Sagarra, despectiu, ofensiu, orgullós, tant essent un fantasma com quan era un home de carn i ossos.

Els condemnats no poden veure Déu, però aques-

ta horrorosa impotència, que defineix la pena del dany (els francesos diuen amb més precisió *peine du dam*), no és, tal com En Sagarra vol donar a entendre que Déu sigui *incognoscible* per als damnats. Si no sabessin d'una manera certa i vivíssima que hi ha Déu, no sabrien qui els condemna, ni per quina justícia són damnats, i aquella pena no la patirien. No és el sentir-se privats de *mirar-lo*, com diu el vers de la pàg. 280, sinó que volent-lo mirar amb desig, amb sed i fam terribles, no el poden veure. "La intelligença del damnat — diu un teòleg francès (2) — coneix Déu com el seu bé suprem, i això en tanta millor manera en quant està deslligada dels sentits que obstruïen la seva mirada. Vers Ell es llença, doncs, el seu apetit amb un moviment necessari i profund, tant més exigent quant no té per a distreure's els béns superficials d'ací baix. Però aquesta embranzida es trenca contra l'obstacle infranquejable del pecat. D'aquí ve la desharmonia cruel, la contradicció coenta, d'un ésser que tot porta envers Déu i que es veu fora d'estat de jamai atènyer-lo. Els místics i els predicadors dramatitzen sovint aquest estat amb l'exemple d'un home les necessitats naturals del qual com la fam i la sed fossin exasperades fins al màxim, mentre que la satisfacció li fos, a la vegada, pròxima i estrictament prohibida."

El protagonista d'En Sagarra sembla tenir de Déu una noció vaga i una incomprensió bon xic voluntària, tal com la de molts intellectuals a la terra. Aquesta incomprensió, que s'agreuja terriblement en l'escena consecutiva, sembla tendir a fer irresponsable el pecador en aquesta vida i en l'altra. Però més paorosa que la incomprensió de Déu pel personatge, és la incomprensió de Déu per l'autor del poema. Perquè si el Comte Arnau entra en una església i no en comprèn res, al costat del parlament de qui és privat de vista hi ha d'haver el parlament del que hi veu. Però el que fa tenebrós aquest llibre és que no hi ha contrapartida; i l'autor s'identifica amb el seu personatge; no parla més que per boca del Comte, o glossant les seves paraules, o trelladant els seus pensaments. I com que el Comte no pensa ni parla més que tenebra pura, pura tenebra sense gota de llum és tot el llibre.

La incomprensió maligna arriba al seu cim, quan troba el Comte *un* a qui no anomena, en tot l'espai de les quatre planes que l'escena dura:

"I tu, ànima meva, fol·la adusta,
gira't i guaita quins cabells lluints;
guaita'l clavat en una creu de fusta,
aquell que sospiraves [?] aquí el tens."

Aquell que sospiraves...! Que l'ànima del Comte sospirés pel Crist clavat en creu, en la durada de nou cants i nou mil versos, no ens n'havíem adonat. Si és que es refereix a la comanda d'anar cercant l'amor de debò, aquesta és l'hora de resoldre el problema... o l'hora de la blasfèmia i la catàstrofe. El tracte que li dóna de seguida a qui és per al Comte *anònim* "clavat en creu", i el resultat final de l'escena, conclouen que o el Comte no sap conèixer que aquell "clavat en creu" és l'Amor Pur, o que en el "clavat en creu" no hi veu encara el poeta l'amor de debò, tota vegada que en haver-lo trobat no atura, no salva el Comte, com la bruixa va dir ("Has de córrer pel món de nit i dia... fins al punt que el teu seny coneixeria — què és l'amor de debò"). Però aquesta supo-

sició última faria acompanyar el llibre aquest amb tot l'estrèpit dels trons de l'Infern!

Aquesta escena del Comte Arnau davant de Crist, parlant d'Ell i dirigint-se a Ell en llengua estripada, a tall de *valent*, parlant-li de tu a tu, odiosa i sacrílega en la seva forma, és, quant a la seva intenció, o una inèpcia estètica, o una blasfèmia endimoniada. Ni artísticament s'aguanta, perquè no té lògica ni consistència, i per això hem de pensar que En Sagarra no l'ha volguda fer tan maligna com la lògica de la trama portaria a deduir; i que més aviat que una monstruosa blasfèmia és en realitat una formidable estultícia. Acaba de dir el Comte a la seva ànima: "aquell que sospiraves aquí el tens", i tres versos, només tres versos, més avall, posa: "*jo sempre li he girat l'esquena...*" I dirigeix la paraula a Crist, amb llenguatge de falsa pietat i d'injuriosa compassió, reptant, insultant els fidels de Crist que li fan companyia o li demanen perdó als seus peus en l'església, i és ell, el Comte Arnau, el sacríleg impenitent, assassí, lladre, violador i deshonest, el qui vindica Crist contra els seus devots: "*Ells et volen així — galta menjada, etc.*", com si fossin aquests els enemics, i no ell: "*ells ni t'eixuguen ni et contemplen gaire — i et volen sempre estenallat aquí.*" I espeterneja en un raig de cosses, sacríleg:

"Com aquell set per vuit que fa la guatlla,
repeteixen mil voltes el teu nom:
quina feina que té la teva espatlla
D'AGUANTAR LES MENTIDES DE TOTHOM!"

Fan de mal repetir, de mal llegir, de mal recordar, aquests sarcasmes, oi, lectors? Doncs penseu que el seu autor ha estat coronat amb un homenatge pel bo i millor de les nostres lletres, i que al llibre que n'està empedrat li han fet salves i repic de campanes. I ara és nostra la tasca feixuga de fer avorrir en públic una obra que molts dels addictes al poeta avorrien ja en privat.

Debades el Crist mateix raja sang als ulls del Comte. Inútil miracle! No és pas el Comte qui s'enterneix. Encara li serveix per a increpar els devots, als qui es piquen el pit:

"Aquests xais, fargalada de les fires,...
Que no ho veuen que et va rajant la sang?"

El Comte Arnau no se'l pica el pit. Ni viu ni mort sent cap penediment. Un moment sembla commoure'l. Momentani, inútil. "*Si jo pogués la nafra eixugaria — però per a eixugar-te no tinc dits!*"

A un hom li acut de seguida la rèplica. I que no ho veu En Josep M. de Sagarra que al Crist li va rajant la sang? Si el Comte no té dits, En Sagarra no els té, per ventura, per eixugar les sàgrades nafres? Ai, els dits d'En Sagarra, per a què serveixen! Ja ho deia aquella cançó de la *jungla*. La llei del Mal Comte, la llei del Mal Caçador, la llei del Mal Escriptor:

"la llei de les cinc ungles de la mà"

La llei de l'art per l'art, l'assassinat de la moral, la indústria dels *cocktails* i les *revues* del Paral·lel, la falsificació de la Bíblia en la *Judit*, la negació de tota moralitat, de tota honestat en la forma i de tota noblesa en la intenció, com *All i salobre*, la baixesa universal, la matèria bestial triomfadora com *El Comte Arnau*; el trepig i el renec de la moral de Crist arreu i sempre... Això no la fa rajar la sang de Crist, senyor Josep M. de Sagarra?

* * *

Què us diré de l'última part de l'últim cant? Si ja no em queda temps, ni paciència als lectors quedarà per a tolerar per més estona — ja me'n faig càrrec — aquesta desagradable i per altra banda necessària dissecció! Es quan surt la filla Margarida, l'enza i bleada filla del Comte. Sens dubte En Sagarra es deu pensar haver pintat una santa, i li surt una falsa "ingènua" de *vaudeville*, que dona de la santedat la mateixa idea d'aquella senyoreta dansarina que no vull anomenar, la qual pretenia interpretar a seguit d'evocacions plàstiques i paganes, els sentiments de Santa Teresa, dansant amb vels de monja dalt de les taules d'un teatre. La generació que ho ha tolerat i aplaudit és la mateixa que ha celebrat la *tendresa* de les escenes finals del *Comte Arnau* d'En Sagarra, la conv

del ardent sacrifici. Per cada pecat del seu pare hauria dut set cilicis; pel pecat de la monja hauria dejunat pa i aigua i jegut sobre arços i curat leprosos i empestats tota la seva vida. Hauria estat una Santa Catarina, una Santa Gertrudis... i hauria esborrat els pecats del pare i l'abadessa, tant com possible fos esborrar pecats a un poeta. El poema hauria tingut lògica, grandesa, interès artístic, valor cristià i de tradició.

Nemo dat quod non habet. El *Comte Arnau* d'En Josep M. de Sagarra és un poema de tenebra per l'autor; de decepció, de vergonya i d'enuig pels lectors i per les lletres catalanes.

R. RUCABADO

(1) Ps. CIX, 1 (St. Mateu, 22, 44, etc.).

(2) J. Rivière, a l'article *Enfer*, del *Dictionnaire prati-*

L'Obra Missionera dels Caputxins Catalans al Caroní (República de Venezuela)

La República de Venezuela en l'últim terç del segle XVIII tenia nou Prefectures de Missioners; d'aquestes nou, els Pares Caputxins espanyols en regentaren cinc. La més cèlebre d'aquestes és indubtablement la del Caroní, a càrrec dels Pares Caputxins catalans. Aquests s'encarregaren de la Missió l'any 1687.

Dos principals obstacles entrebancaven de bell antuvi l'acció missionera de nostres ardits missioners catalans: La resistència i ferotgia dels indis caribes i la pobresa del país, ço és la manca absoluta de recursos per atendre les més elementals necessitats de subsistència. A domenyar i vèncer aquests dos obstacles s'adreçà, de bell començament, l'activitat dels nostres missioners. Heus aquí de quina manera més pràctica i assenyada ho aconseguiren.

Començaren per a reunir, no sense moltes dificultats i treballs, cent vaques; essent aquest el fonament de la Missió. Anaren de seguida fundant pobles en llocs fèrtils i d'abundant pastura; persuadiren els indis de deixar la seva vida selvàtica i instal·lar-se en els poblats.

Per a procurar vestits als indis, feren ben aviat plantacions de cotó, ensenyant els propis missioners, a les índies, de filar-lo, proporcionant-los els corresponents telers; solucionant d'aquesta manera ben senzilla, el difícil problema del vestit.

En cada un dels pobles de la Missió, hi havia un gran prat de pasturatge i ramats de bèsties, propietat del Comú; així mateix una bona extensió de terreny que, pertanyent igualment al Comú, devien treballar-lo tots els indis del poble. Això sense obstacle que cada família posseís particularment les seves terres i caps de bestiar. Aquestes propietats comunals eren treballades per tots els indis aptes, tres dies a la setmana, de sis a les deu del matí solament, cobrant per aquest treball el jornal corresponent. Les tardes i els altres dies de la setmana, exceptuant els diumenges i dies festius, no cal dir-ho, treballaven les pròpies terres (1). Del producte i benefici d'aquests béns comunals, es pagaven, primer de tot, el jornal dels indis que hi treballaven, s'atenien les necessitats generals de la Missió, i el que sobrava s'enviava a la Procuradoria que es trobava a Caroní, la qual ho esmerçava en proveir les necessitats civils i militars de la regió; o bé s'exportava a Trinidad, per a comprar arreus de treball i altres utensilis indispensables.

Els Missioners ensenyaren als indis diferents indústries. Aquests aprengueren molt aviat a treballar el cuïro, a fer-se el seu calçat, selles per a cavalcar, etc. Hi havia a la Missió del Caroní una fàbrica de sabó que proveïa tots els pobles; hi havia bòvils per a coure maons, teules, etc. Per això tots els turistes que visitaren aquella regió, restaren admirats de les belles construccions, aixecades pels Missioners i indis del Caroní. Fabricaven també cera, oli de tortuga, hamaques i un específic contra les febres, anomenat *Amargo de Angostura*.

Per a transportar els productes sobrants de cada Missió, hi havia a cada poble rècules de mules de carga, les quals de retorn portaven les coses necessàries. N'Eugeni Alvarado, pèrit de la Comissió

de límits amb el Brasil, digué: "Es admirable l'organització de les Missions del Caroní en el que atany al proveïment d'aliments; car produeix i fabrica tot quant es necessita per a la vida ordinària (2).

La Missió del Caroní, així organitzada pels nostres Missioners, era cridada a ser un empori de riquesa agrícola i pecuària, ja que malgrat de trobar-se en el seu començament, diu el P. Nicolau de Vich que durant la guerra de la independència americana proveïa molt freqüentment els dos exèrcits en lluita de tot el que necessitaven.

El Senat i la Cambra de Representants de la República de Venezuela afirmà en document públic que el general Bolívar trobà en el Caroní els recursos necessaris per a coronar l'obra de la independència de Nova Granada i Venezuela.

Quant comptava aquesta riquesa agrícola i pecuària de la Missió del Caroní? Es difícil reduir-la a xifres rodones. Els Pares Missioners en les seves Memòries mai no volgueren precisar-la, malgrat d'haver-los estat, alguna vegada, demanada oficialment. El Governador d'aquella regió En Manuel Centurion en la informació que presentà al Rei d'Espanya l'any 1773, diu que *las Misiones del Caroní de los Padres Capuchinos Catalanes tenian en sus Misiones 145.004 caps de bestiar major i 2.728 hisendes de conreu*.

Aquestes xifres semblen exagerades, encara que no apareixen pas inversemblants tenint en compte que la Missió posseïa sementers o cries de cavalls, mules, ases. I tota aquesta riquesa els Missioners l'havien creada en poc menys de mig segle.

* * *

Solucionat així, tan esplèndidament, el problema econòmic de la Missió, els Missioners es lliuraren amb tot el zel i braó a l'educació moral i religiosa dels indis, empresa bon xic més difícil encara que l'econòmica, degut a la ignorància i atavisme salvatge dels indígenes.

El primer que preocupà els Missioners, arribats que foren a aquelles terres, fou aprendre la llengua dels indis, en la qual cosa aviat reeixiren, predicant-los i ensenyant-los el catecisme en llur pròpia llengua i inclús emprant-la en les converses particulars amb ells. Segonament procuraren estudiar la peculiar psicologia de l'indi i s'hi acomodaren en tot, fins en llurs passions, diu un historiador de la Missió, mentre no fossin contràries a la moral cristiana.

Procuraren aficionar-los a la vida civil dels pobles; els estimularen el treball organitzant plantacions de cacau i cotó; distribuïnt a cada família un bocí de terra que ella havia de treballar en benefici propi, així com ajudant-los i estimulants-los en la cria de bestiar de tota classe.

Aquesta prosperitat material de la Missió explica la sumptuositat del culte a la Missió del Caroní: les formoses i espaioses esglésies, la riquesa d'ornaments i vasos sagrats; tota la qual cosa ajudava moltíssim a la formació cívico-religiosa del indis. En tots els pobles hi havia el seu cor, orquestra i harmonium per a solemnitzar les festes religioses que eren molt freqüents. Tots els dies després del rosari es canta-

va la *Salve* i el *Santo Dios*; els dissabtes es cantava el rosari i les Lletanies, i el diumenge la Missa Major amb instruments músics. Tot això que anem historiant és tan fàcil de contar com difícil de realitzar, ja que cal fer-se càrrec de la rusticitat d'aquells salvatges, que sortien de les selves sense cap noció de l'ordre sobrenatural i de la immortalitat de l'ànima. D'ells diu el P. Gumilla en son *Orinoco ilustrado*: *El indio es ciertamente un hombre; pero su falta de cultura lo ha desfigurado tanto en el orden moral, que lo convierte en un ser monstruoso, que no apetece sino satisfacer los vicios más bajos y degradantes*" (3).

En el govern de la Missió es gaudia d'una certa autonomia. El Governador de la Província no intervenia ordinàriament en els afers dels pobles de la Missió, resolent-se totes les dificultats i litigis entre els propis indis i els Pares Missioners; el Governador sols intervenia en el cas que el seu consell o auxili fos sol·licitat pels propis Missioners.

Aquest sistema de govern originà en el segle passat blasmes molt durs de part d'autors liberals; per damunt d'aquests hi ha, però, l'opinió del cèlebre geògraf i naturalista alemany Humboldt qui ha dit referint-se a la Missió del Caroní: "Aquell règim extraordinari aixecà la regió del Caroní a un altísim nivell de prosperitat i benestar".

"Es podia viatjar, continua el mateix Humboldt (4) agradablement i amb molta comoditat per la regió Missionera; els pobles presentaven un aspecte molt simpàtic per la uniformitat de les edificacions i dels carrers, que em recordaven el Nord d'Alemanya. El P. Missioner de la Divina Pastora de Jacuari, home molt simpàtic i amable, havia plantat un bellíssim jardí i la hisenda comunal de cada poble de la Missió tenia l'aire d'un jardí de grans i espaiosos camps bellament emmarcats en les seves fites; tot em recorda aquí les nostres plantacions d'Alemanya, amb idèntic atractiu i fantasia, i delata l'obra d'un home intelligent i treballador que ha sabut convertir aquelles muntanyes incultes i selvàtiques en formosos camps de conreu".

Aquest bell edifici missional del Caroní aixecat amb tants de treballs i sacrificis per nostres Missioners catalans, s'esfondrà tràgicament en envair aquest territori les tropes del general Bolívar l'any 1817. Tal vegada ens escaurà d'oferir als volguts lectors de CATALUNYA SOCIAL, una petita crònica de la fi tràgica de la Missió i dels abnegats Missioners del Caroní que, en honorar Déu i l'Església amb la seva obra magnífica, honoraren també la Terra que els veié néixer i que plasmà en bona part el seu esperit emprenedor, laboriós i organitzador. Sols direm per acabar que l'any 1743, mig segle després d'haver-ne pres possessió els Pares Caputxins catalans, al Caroní hi havia sis pobles amb 1.600 indis; i que l'any 1817, el de l'esfondrament de la Missió per les tropes liberals de Bolívar, el Caroní comptava amb 27 pobles, tres viles amb espanyols, i 21.246 habitants. Desfeta aquesta Missió, els indis se'n tornaren a llurs selves i ben aviat de totes aquelles 27 floreixents poblacions sols en restaven dues, Upata i Guasipati, i deixalles d'alguna que altra.

P. Z. DE LL.

Una peregrinació

Obrers i patrons a Montserrat

Els nostres lectors ja estan assabentats de la peregrinació de patrons i obrers a Montserrat, que està organitzant el P. Creixell, aprofitant les festes de primers de novembre. La peregrinació no tindrà caire turístic. Serà peregrinació de penitència per a edificació i en benefici espiritual dels peregrins, i per a guanyar el Jubileu concedit a tots els fidels del món pel Papa Pius XI en commemoració del seu cinquantè aniversari sacerdotal.

Bona pensada, per cert, la del P. Creixell!

Les adhesions van multiplicant-se, gràcies a Déu; però la gran massa obrera i patronal no està encara remoguda, i no cal pas esperar a última hora per a adherir-se a la peregrinació, que pel seu caràcter i els estaments qui han de nodrir-la ha de formar època a Montserrat i àdhuc a Barcelona.

La nova crida del P. Creixell la coneix tothom. La premsa d'informació l'ha portada íntegra i està ben difosa arreu.

Però d'aquest escrit del P. Creixell, ple de bon sentit i amarat d'amor als elements als quals es dirigeix, volem copiar-ne un tros que estimem entra de ple a aquesta secció i, a més, és de cabdal importància.

"Sols em resta dedicar les últimes paraules als senyors fabricants — diu el zelosíssim i coratjós Pare — i a les senyores piadoses de Barcelona. Pensin els senyors fabricants que si no fan tots els possibles per tal d'aixecar el nivell religiós i moral dels joves treballadors, d'aquí a deu anys s'arribarà molt prop de Rússia i d'aquí a vint, molt més enllà. Tota manifestació de religiositat i de penitència cristiana, com el sant Jubileu, caldria mirar-la amb afecte, fomentar-la amb afany i fins ajudar-la, enviant-hi els joves més seriosos de la fàbrica que tinguin sentiments més delicats i respectuosos."

Veritablement: estem en camí d'arribar a l'estat de Rússia, i àdhuc de superar-lo, si continua la indiferència i la deixadesa en què vegeten, en mig d'un materialisme espantós i rodejades de tot llinatge de perills morals, les classes a les quals consagra el P. Creixell la peregrinació a Montserrat.

Vet aquí, ara, les condicions de la peregrinació:

Hi ha passatges "generals" i "especials". El passatge "general", que és per als treballadors, val 15 pessetes i comprèn el ferrocarril fins a Monistrol-Vila (anada i tornada), una cistella (diària) per a dinar, cella a Montserrat i l'almoïna que s'ha de fer al Papa (necessària per a lucrar el Jubileu).

El passatge "especial", que és per a famílies dels peregrins o per a les persones que no puguin pujar a peu a Montserrat, comprèn el ferrocarril fins a Monistrol-Vila, el cremallera (tots dos d'anada i tornada), la cella i l'almoïna. Val 15 pessetes, però si els bitllets dels ferrocarrils són de primera classe, en valdrà 25.

Vulgui — acaba dient el P. Creixell — la nostra Mare, la Moreneta de Montserrat, beneir aquest devot romiatge i vessi a dolls el riu de les seves gràcies damunt totes les persones que hi assisteixin, i d'una manera especialíssima damunt dels joves treballadors!

(1) Humboldt, *Viajes*, t. II, p. 75 i segs.

(2) Veg. Cuervo, *Documentos inéditos*, t. IV, p. 212.

(3) Vol. IV, p. 45.

(4) Vol. III, p. 4.

Comentaris

Els neguits de la tardor

Ja hi som. Altre cop a ciutat; i qui diu a ciutat, diu a la tasca de recomençar la vida intensa. El temps ha enfredorit un xic, amb aquella agradable frescor tardoral, i ja tots ens trobem altre cop aquí, reunits, aixoplugats altre cop sota el cel d'or de la ciutat. Nostre Dona de la Mercè ha obert amb clau d'argent el període tardoral, i sembla com si una frisança, un neguit, una febre de treball ens hagués envaït altre cop.

Aquest any la tasca promet ésser intensa en tots sentits. D'una banda, aquest esplendorós Congrés Missional ens ha donat una nota forta d'apostolat, una vibració intensa de pietat; d'altra banda, aquesta reunió de Consiliaris d'obres d'Acció Catòlica que ha tingut lloc a Toledo, sota el guiatge del Cardenal d'aquella Seu, ens ha fet l'efecte d'una preparació els fruits de la qual han de deixar-se tocar ben aviat.

Tenim les Setmanes Socials restablertes; i tot seguit, uns homes qui es llencen a la seva preparació, que en copsen el seu esperit. A treballar, doncs, sembla que ens digui tot. A fer tasca intensa!

Si esguardem un altre aspecte, el polític, tot fa presagiar també una vida intensa que ja enyoràvem. La discussió del projecte de Constitució per un costat; la constitució d'un partit republicà que s'anuncia com un partit fort, constituït amb motllos nous; tot, tot ens indica que els catòlics hem de treballar més que mai, hem de lluitar, hem d'arreglar el lloc que ens toca en aquesta etapa nova que comença sota tants bells auspicis. Si ens deixem pendre la davantera, pitjor per a nosaltres!

I no cal dir com altres notes també són dignes d'ésser recollides en aquest moment del capvespre de l'any i a la vegada albada de l'any ciutadà: qui gosarà menysprear la nota del moviment que a la nostra ciutat ha de portar l'Exposició, que serà nova per molts i renovellada en moltes coses per a tots? Qui dirà que no té una importància excepcional dins el món del teatre, per exemple, el que aquest any a Barcelona treballaran cinc companyies de teatre català, quan fa uns quants anys n'hi vivien dos amb dificultat?

Res, que tot anuncia un any pletòric de vida, d'intensitat, de força renovelladora. Una tardor que esdevindrà, potser, primavera sota molts aspectes de la vida social.

I el fet que hagi estat inaugurada amb la passejada de la Mare de Déu de la Mercè pels carrers de la ciutat, no pot esdevenir simbòlic, catòlics catalans?

Caldria ambient...

Sí, caldria ambient per a discutir la Constitució. No és gens favorable l'atmosfera ciutadana actual als projectes transcendents com aquest que dins de poc ocuparà l'Assemblea Consultiva Nacional. Quan aquests projectes es presenten, els pobles acostumen a vibrar entorn d'ells. I si aquesta vibració no hi és, per què es presenta el projecte?

La manera que una Constitució sigui filla del poble és que aquest s'interessi en la seva discussió. Recordem alguns de nosaltres aquelles lluites del se-

gle passat i aquella animació entorn als projectes constitucionals? No en sentim l'enyorança, certament. Però precisament per això caldria que aquestes coses no fossin posades en terreny de discussió. Prou que hi hauria qui se n'alegraria d'aquesta discussió sobre coses que fins ara semblaven poc menys que encarnades en el nostre esperit col·lectiu i, per tant, ja un xic intangibles!

Per què hi anem, doncs, a la reforma constitucional? Es diu que cal consolidar certes institucions. Es lògic que així es pensi. Però, no és cert que la consolidació deriva millor del temps que no pas de l'articulat d'una llei, encara que aquesta sigui una llei fonamental (diferència de lleis que ja avui no té consistència, doncs ja hem après la manera fàcil i senzilla de canviar-les aquestes lleis fonamentals)?

Però som al ball...

El vot femení

No es pot negar que en poc temps el feminisme ha fet un recorregut una mica fort per la nostra terra. Les Universitats han anat lliurant al mercat una grossa quantitat de metges i advocats femenins, i aquesta haurà estat la causa de l'increment del problema dins la nostra terra.

Ara, amb motiu de la reforma constitucional, es plantejarà altre cop la qüestió del vot de la dona. Es dividiran les opinions, és clar, però entenem que té de predominar en la discussió un principi que no es pot oblidar: ens referim a què el vot femení ha estat ja consagrat en els Estatuts municipal i provincial, i, per tant, no hi hauria cap raó per a no consignar-lo ara en la reforma electoral legislativa.

Que les eleccions municipals i provincials són administratives, diran alguns? No és cert; en el fons de tot són tan polítiques com les altres. Avui, aquella distinció ja no es pot mantenir seriosament, i sols resta per als manuals de dret elemental. La filosofia política i, sobretot la història dels actuals temps ens mostren clarament el predomini polític en tot el que es refereix a la cosa pública, sense que pugui tenir interès per a la diferenciació el que aquesta cosa pública es refereixi a municipis i a l'Estat.

Ara bé; creiem que el sufragi femení no ens ha d'espantar. Potser si el nostre exponent popular de cultura fos més alt hi cabria témer la intervenció de la dona. Però en una cultura popular com la nostra, qui ens pot negar que la dona està a tanta o més alçada que l'home del poble? I, amb tot, qui s'atreveria avui a negar el vot al poble?

Vinga, doncs, el sufragi femení. Que si no ha d'espantar a ningú en aquesta terra, menys pot espantar els catòlics que en aquest punt ens sentim tan democràtics com els altres.

La darrera incògnita

La darrera incògnita política està en saber qui anirà a l'Assemblea per les Acadèmies, Collegis d'advocats, metges, etc. En aquests representants ha de radicar tot l'interès de la futura Assemblea. Perquè els qui actualment en formen part ja els coneixem i ja han donat el suc que podien donar. Parlem en general.

Vida de Sant Joan M.ª Bta. Vianney

(Rector d'Ars)

VII

L'església d'Ars era pobríssima. El Rnd. Vianney, fent grans esforços, aconseguí embellir-la un poc. Els ornaments eren també molt pobres. El cor d'aquells que encara no havien perdut la fe es va omplir de gaudi en veure que aquella església tan pobrica anava a poc a poc embellint-se.

La preocupació obsessionant del Rnd. Vianney era la formació religiosa de la joventut. Si es perden tantes ànimes, deia, és perquè existeix molta ignorància en matèria de religió.

Els infants d'Ars, com els de tots els pobles els habitants dels quals es lliuren als treballs feixucs de l'agricultura, aviat són incorporats a les tasques agrícoles. No obstant, el Rnd. Vianney aconseguí que els infants acudissin a la parròquia a les hores que ell explicava el catecisme. Els diumenges no solament acudien els infants a les lliçons de catecisme sinó també els pares. Al cap de pocs anys tothom reconeixia que els infants d'Ars eren els més ben formats de tota la diòcesi.

I quin bé més gran poden fer a les ànimes humils de les petites viles aquells que per amor a Jesucrist es proposin salvar-les! Quina responsabilitat més gran la d'aquells que romanen indiferents davant la fredor i la poca religiositat del poble! No cal ésser sant per a salvar ànimes. Cal únicament cremar una mica per dintre i enamorar-se de Jesucrist. Els cors eixuts difícilment aconseguiran fer vibrar l'ànima d'aquells que no estimen.

El Rnd. Vianney cada diumenge predicava. Com que no tenia facilitat de paraula, escrivia els sermons i passava la nit aprenent-los de memòria. Únicament Déu sap l'esforç que havia de fer aquell pobre rector per allisonar els camperols i els pastors que acudien al temple per escoltar la paraula de Déu. El Rnd. Vianney no tenia memòria i moltes vegades havia d'abandonar la trona sense acabar el sermó. En compte de desencoratjar-se i d'avergonyir-se davant els feligresos que eren testimonis de la seva manca de dots oratòries, feia oració i demanava l'ajuda de Déu. Quina fortitud espiritual més extraordinària! ¿Com és possible que no sucumbís davant de proves tan dures? Estimava amb vehemència Jesucrist, i quan hom estima sap superar tots els obstacles. Una vegada un feligrès li feia aquesta pregunta: "¿Per què quan prega abaixa la veu i quan predica l'alça tant?" "És que quan predico, respongué el sant rector, parlo amb sords i amb gent que dorm, i quan prego, parlo amb Déu, que tot ho sent" (1).

En els seus primers temps era dur de llenguatge. De la trona estant deia coses molt fortes. Si no hagués portat tanta llum a dintre hauria estat un home molt càustic i burleta. Més tard, quan va tenir més experiència, dels seus llavis fluïa la suavitat cristiana. Era tan sever amb les seves imperfeccions i es lliurava a penitències tan dures

que no comprenia que els pecadors poguessin viure tranquil·lament sense intentar deseeixir-se de les cadenes que els endogalaven.

Eren nombrosos els camperols que passaven el matí del diumenge al camp, i en tornar del treball, s'encofurnaven en les tavernes sòrdides de les quals sovint sortien completament embriagats. Amb motiu de les fires que es celebraven a Ars, el poble es lliurava a disbauxes que feien humitejar els ulls del sant rector.

"Els taverners, deia en un dels sermons, roben el pa de les pobres dones i dels seus fills, donant vi a aquests embriacs que malversen el diumenge el jornal de la setmana."

Féu una campanya tan intensa contra els taverners, que al cap de poc temps tancaven les portes les tavernes que hi havia a la vila d'Ars. Aquesta fou una de les grans victòries del reverend Vianney. Un cop tancades les quatre tavernes, set taverners intentaren obrir botiga i no varen poder sostenir-se perquè els camperols no volien embriagar-se.

El Rnd. Vianney no s'oposava, naturalment, que hi haguessin hostals per als forasters que visitaven el poble. El que no volia era que existissin tavernes en les quals els camperols s'embriagaven empobrint la família.

A causa de l'alcoholisme estava molt estesa la blasfèmia. Adhuc els infants blasfemaven. En un dels sermons que s'han publicat, deia entre altres coses: "¿No és un miracle extraordinari que una casa on es troba un blasfem no sigui destruïda per un llamp o curulla de tota mena de dissorts? Aneu en compte! Si la blasfèmia regna en vostra llar, tot anirà morint!" Va combatre tan aferrissadament la blasfèmia i els mots grollers, que la majoria dels camperols en compte de blasfemar beneïen el bon Déu amb piadoses invocacions.

La primera vegada que va condemnar de la trona estant la profanació de les festes, es va posar a plorar tan desoladament que va commoure els feligresos.

Un dia pronuncià aquestes colpidores paraules: "Trebal·leu, però els vostres guanys són els mateixos de la vostra ànima i del vostre cos. Si preguntéssim als que treballen en diumenge: ¿Què heu fet? podrien respondre: Venim de vendre les nostres ànimes al dimoni, de crucificar Nostre Senyor... Sóc de l'infern. Quan els veig conduir les carretes en diumenge, em donen la sensació que en elles menen llurs ànimes cap a l'infern. El diumenge és un do de Déu, és el seu dia, és el dia del Senyor. Ell féu tots els dies de la setmana; hauria pogut reservar-los tots per a Ell; però n'ha donat sis i únicament s'ha reservat el setè. ¿Amb quin dret us apodereu d'allò que no us pertany? Sabem sobrerament que els béns mal adquirits no fan bon profit. El dia que robeu al Senyor tampoc us aprofitarà. Conec dos camins per arribar a la pobresa: treballar en diumenge i apoderar-se dels béns d'altri" (2).

(1) Catarina Lassagne, Petit mémoire.

(2) Esprit du Curé d'Ars, p. 92.

Mai no donava autorització per a treballar en *dumenge*. Un dia, mentre celebrava missa, envaí el cel una nuvolada molt negra i el vent udolava feréstegament. Era el temps de la sega i les garbes de blat eren amuntegades als camps. ¿Què havien de fer els camperols? Els dirigí la paraula i els digué: "No temeu. Farà bon temps i salvareu les collites." La nuvolada s'allunyà i els camperols varen tenir quinze dies de sol.

El Rnd. Vianney volia que tothom santifiqués les festes. Les santificaven els joves i les donzelles que amb una gran inconsciència es lliuraven a la follia de la dansa? El ball aparentment sembla inofensiu, però causa grans estralls entre la joventut. Com s'enganyen les donzelles que per a defensar el ball diuen que no els fa cap mal! El Rnd. Vianney va combatre el ball enèrgicament. Un dia va trobar un músic que es dirigia a la sala de ball, i li va donar el doble del que li haurien donat, amb la condició que s'allunyés d'Ars. Aquell dia no hi hagué ball.

Un dia s'anava a celebrar un ball a la plaça. El Rnd. Vianney eixí de la casa parroquial, i en un moment va restar completament deserta. Quina influència més gran exerceixen els homes damunt el poble quan tenen prestigi! Davant un home bo ningú no s'atreveix a obrar malament.

Es mostrava tan sever amb les donzelles que ballaven, que moltes vegades, quan es confessaven, es negava a absoldre-les. Les feia passar uns dies pregant abans no els donava l'absolució. Un dia un pare li va preguntar si podia acompanyar la seva filla al ball.

— No — respongué seguidament el sant rector.

— Si jo l'acompanyo, no la deixaré dansar.

— Si ella no dansa, dansarà el seu cor! (3).

Sempre es va mostrar inexorable amb el ball. Els pares, degut als seus consells, varen prohibir a llurs fills que assistissin als balls. L'alcalde va prohibir que es ballés en les places públiques i al cap de poc temps els balls varen desaparèixer del centre de la vila d'Ars.

Un dia que un grup de joves lleugers i frívols aconseguí que la superioritat revocés l'ordre de l'alcalde d'Ars prohibint un ball que s'havia de celebrar a la plaça, davant la parròquia, a l'hora de començar la majoria de les donzelles varen penetrar al temple a fer oració. El ball fou molt ensopit, perquè els joves no tenien balladores. Alguns d'aquells joves varen comprendre que havien obrat malament en veure que llurs pares eixien de la casa de Déu amb llàgrimes als ulls.

Fou tan enèrgic el Rnd. Vianney, que els balls varen desaparèixer de tot el terme parroquial.

Va emprendre també una campanya molt enèrgica contra les modes indecents. A les donzelles immodestes els negava l'absolució. No podia sofrir les modes exagerades ni les coses supèrflues. Es befava graciosament de les senyores que portaven mirinyac. Un dia va trobar una senyoreta que vanitosament portava un collar. El sant rector, esguardant-la, li digué:

— Vols vendre-me'l?

La donzella, un poc avergonyida, respongué:

— Què en farà d'un collar el senyor rector?

— El posaré al meu gat! (4).

(3) Mons. Couvert, Notes manuscrites.

(4) Mons. Couvert, Notes manuscrites.

El Rnd. Vianney no podia romandre inactiu. Havia embellit un poc l'església, però encara no estava satisfet de les millores que s'havien introduït. A poc a poc anava restaurant-la. Aviat, però, va haver d'abandonar els seus projectes. L'arquebisbe de Lió havia disposat que el sant rector es traslladés a la parròquia de Salles. Aquest poble era més bell i més sanític que la vila d'Ars.

El Rnd. Vianney estimava profundament els seus feligresos, però no va voler contrariar la voluntat del seu superior. Calia obeir les ordres de l'arquebisbe.

La trista nova va causar una gran consternació als habitants d'Ars. "Es massa bo i massa virtuós, deien els camperols, per romandre en un llogarret tan humil."

L'alcalde i una comissió de veïns es traslladà a Lió, per tal de visitar el vicari general. Aquest no va voler contrariar-los i anul·là el nomenament. La situació del Rector d'Ars no era pas massa envejable en l'ordre econòmic. El propietari dels mobles que la Revolució havia arrabassat a l'Església en féu donació a la parròquia. Les persones més influents d'Ars s'havien adreçat al rei Lluís XVIII, demanant que aquella parròquia fos declarada independent i que, per tant, no depengués de Mizerieux. Malgrat no arribar als cinc cents habitants que exigia el decret de 25 d'agost de 1819, fou declarada parròquia.

Un cop el Rnd. Vianney obtingué el nomenament definitiu de Rector d'Ars, es va consagrar a la restauració de la humil esglesiola. Aquesta es pot dir que no tenia campanar. No es podien fer voleiar les campanes perquè el campanar de fusta no oferia seguretat. El sant rector féu construir un campanar de pedra, en el qual foren col·locades dues campanes. Seguidament va concebre la idea d'eixamplar l'església construint una capella en la qual fou venerada la mare de Déu. En aquella capelleta el Rnd. Vianney va passar moltes hores. El silenci invitava a l'oració.

Tres anys més tard féu construir una capella dedicada a Sant Joan Baptista. Al pòrtic hi havia una inscripció que deia: "El seu cap fou el preu d'una dansa." El Rnd. Vianney volia recordar als joves que Salomè, després d'haver dansat lúbricament, demanà a Herodes el cap del Precursor que havia dit: "Feu penitència perquè s'és acostat el regne dels cels."

No tenia ni un cèntim, i devia cinc cents francs al fuster. Els diners que anualment li trametia el seu germà varen servir per a pagar els paletes. El seu deute el preocupava extraordinàriament. Eixí a donar un passeig, i quan es trobava un poc allunyat de la parròquia, troba una dona desconeguda que li diu:

— Sou vós el Rector d'Ars?

— Si — respongué el Rnd. Vianney.

— Vulgueu, doncs, admetre aquests sis cents francs per a contribuir a les despeses de les obres que esteu fent.

Des d'aquell dia, en encarregar una obra la pagava per avençat. No volia viure intranquil.

Amb deu anys va aconseguir restaurar completament l'esglesiola d'Ars. Les persones generoses li varen fer algunes ofrenes i a poc a poc es va anar embellint la casa de Déu.

La vall de Núria

Sóc d'aquells qui pensen que la vertadera crítica cal que tingui un alt sentit de responsabilitat. Per a mi, donada la visió que tinc de la crítica com a obra artística, crec que el crític és un dels homes més responsables d'una literatura qualsevol. Llavors, quan ell parli d'una obra, adés sia d'un amic adés sia d'un enemic, cal que deixi de banda tot sentiment de benvolença o d'apartament devés la persona autor del llibre del qual parla. I tanmateix, heus aquí ço que em passa en voler parlar de *La vall de Núria*, últim llibre de l'amic Josep Puig i Bosch.

Jo creia que el senyor Puig i Bosch hauria millorat, en aquesta obra promesa, un xic la seva creació artística i la seva visió gramatical de la llengua. Certament, *La Vall de Núria* m'ha deixat decebut, esmaperdut, amb ganes fins i tot, durant bona estona, de no parlar-ne. Creia, no gens menys, que *La vall de Núria* hauria estat un llibre en el qual el seu autor tendiria devés l'alt sentit de superació i de plenitud estètica i gramatical. I això, tanmateix, no es veu enlloc.

Arreu no feu res més que llucar l'artista en plena formació, l'ull franciscà que s'adelita de veure les coses però sense arribar a desxifrar-ne les seves reconditats, que escriu d'una faisó ben simple, amb un estil senzill i que s'entesta a vegades amb una vèrbola un xic feixuga. Aquesta és globalment una visió esquemàtica d'allò que de bell antuvi hom copsa en llegir per primera vegada el llibre.

La vall de Núria jo diria que és més aviat un garbuix, un calaix en què el seu autor, de la faisó millor que ha sabut, ha anat conjuminant una sèrie de quartilles, escrites les unes avui i les altres d'aquí un mes, les quals, a la fi, han vingut a fermar el present volum. Per de prompte, el títol amb el qual bateja l'obra, no respon pas al contingut d'ella. Un llibre on es comença a parlar de Núria amb esguard d'excursionista, on després se'ns fa la seva història sense però cap document crític sobre ella, i, després d'algunes notes entra de ple en una novella apel·lada Núria — de més de tres centes pàgines — crec que no deu ésser pas batejada amb aquell nom. Tal vegada se'm preguntarà quin nom jo hauria dat, llavors, a tal obra. Cal que us confessi, clarament i justa, que no sabia pas donar-li'n, posat que és difícil que hom bategi una obra en la qual es parla de tot, un llibre en el qual hom troba tot, tot allò de Núria i que no és de Núria.

Per una banda, les primeres prop de cent cinquanta pàgines on el nostre autor descriu l'excursionisme a Núria, l'anada feta al santuari de la Verge pirenenca, ho trobo un xic deficient. No és que no estigui o estigui d'acord amb la particular visió que el seu autor té de la faisó com es converteix el santuari d'aquella soledat més tost en un lloc i centre de turisme donades les facilitats que de cada dia més s'accentuen per tal de poder-s'hi hom traslladar còmodament, sinó que ens apar que l'amic Puig i Bosch havia d'haver profunditzat més tot quant es refereix a la vall que dóna nom a aquest volum. Llavors, allí hauria calgut que hagués deixat tota nota per-

sonal de què en són una prova ben palesa alguns fragments de la primera part de l'esmentat llibre, començant per fer un estudi més substanciós, més detingut, més geogràfic, sobretot, dens, fort. Aleshores, la novella, com afegitó, posat que tot i tenint tres centes pàgines, amb dues centes hauria pogut quedar millor, arrodoniria la visió geogràfica, geològica, religiosa i patriòtica d'aquell primer punt, fent-ne un estudi ben acurat. Hauria estat, a dreta llei, un esforç ben faedor, ple de gràcia, de tot allò que hom pot dir de Núria. Ara, de la faisó com queda dibuixada la vall i les seves terres adjacents, és impossible que hom es doni compte del que és. Diria més: del llibre esmentat tal vegada l'autor hauria anat més bé si la novella que figura a segon terme l'hagués col·locat primer. O també: alterar l'ordre actual.

Els geògrafs, aquells qui tenen una visió més o menys científica de Núria, els toca de dir el seu parer sobre la primera part de l'obra del senyor Puig i Bosch. Per la meua banda, no em sé estar, amb tota recança, de denunciar mantes faltes gramaticals que hom troba — per bé que siguin les mateixes en tot el decurs de l'obra — que fan feredat. L'autor, amb un estil de vegades correcte — i tanmateix és més ben escrita la part primera que no pas la segona — fa un ús abusiu de *des de que* per *des que*, en la que per en la qual, l'ús de pronoms febles com *on hi rebot* per *on rebot*, *Jesús hi trobava* per *on Jesús trobava*, *on troba a Déu* per *on troba Déu*, la qual oració la fa amb complement indirecte, quan és directe, etc., etc. També manta vegada empra l'expressió *des del moment que* més bona sempre si hom diu *del moment que*, com semblantment l'ús tan arcaic i el castellanisme que això suposa d'*els demás*, traducció servil de *los demás*, castellà, en lloc d'*els altres*, *la resta*, segons les normes de la bona gramàtica que tots havem adoptat, d'anys ençà, com a cosa ben definitiva.

Hi ha la segona part del llibre que és completament fluixa. La novella *Núria* té tota la visió d'un novellista que comença a novellar. Tota ella respira aquella candidesa i aquell esperit senzill que hom constata en els joves que comencen a escriure. Un argument com el que l'autor ens presenta, un bon novellista ens l'hauria descrit en poc més de cent pàgines tot donant-li una forta alenada de vida. Llegint aquesta novella notem a cada pas que el seu autor va escrivint pel desig d'omplir paper, repeteix a manta moltes de coses, va donant tomb al llibre omplint sengles pàgines amb escenes inútils que hi encasta. Tota la novella pateix d'un alt sentit d'escenes col·locades l'una darrera l'altra i que de vegades no compaginen l'una amb l'altra. Els seus protagonistes, la Núria, En Quintí i la Florentina, són tres personatges molt ordinaris els quals no vénen pas a fer-vos veure concretament allò que en abstracte hom sap dels nuvis que van a Núria. Quan aquests tres personatges parlen, ho fan en un diàleg estrafet, matusser i sembla que l'autor no hagi sabut fer-los dir més coses que podien dir d'una faisó més artística.

L'amic autor no es dona compte de manta contradicció en què incorre. Diríem, ben noblement, que hi ha pàgines en què hom no recorda allò que ha llegit abans. El mateix interès a descriure escenes de muntanya l'emmena a apilar una sèrie de pàgines completament inútils. A les últimes pàgines del llibre trobo una gran incoherència. Crec que l'autor abusa en encastar aquella descripció que fa sobre la vida a muntanya. Aquella sèrie de pàgines que van abans de l'arribada de la Nuri i el seu marit a Barcelona, la trobo extemporània, fora de la seva àrea. Hauria valgut més que En Puig i Bosch l'hagués llevat tot escrivint això per un capítol a part o un afegitó en un lloc en què descrivís la vida muntanyenca en les terres de Núria. Si l'autor hagués volgut descriure, fer un llibre dels costums muntanyencs de la vall de Núria, crec que se n'hauria reeixit pla bé. En aquest punt, té una forta originalitat. Això i el riquíssim lèxic que duu, l'ús tan excellent que fa de mots vius del bell catalanesc, li dona una forta categoria de coneixedor del lèxic català. En Puig i Bosch si encara arribés a polir i fer passar pel sedàs el seu lèxic riquíssim, podria esdevenir un dels escriptors catalans actuals que juga més bonament amb els mots nostrats més reconstruïts.

Tanmateix, no vull pas que amb les presents ratlles l'amic es donés per ofès. Jo li ho dic tot amb la sinceritat que es mereix la nostra amistat. Repeteixo que la novella, literàriament i artística, no té molta de valor i, com la primera part del llibre, és defec-tuosa d'estil i llenguatge fent-nos pensar que el seu autor no s'ha bregat molt en la gramàtica del català hodiern. Caldria que s'hi esmercés un xic més, que llegís en els nostres grans escriptors medievals per tal de polir el seu estil descurat i que tradueix man-tes de vegades alguns castellanismes ben rebutjables i per altra banda, amb termes per suplir-los, en la nostra benamada llengua vernacle.

No negaré, tot amb tot, que el nostre amic té un sentit propens a la novella. L'autor nostrat podria novellar; però per a novellar caldria que no comen-cés per escriure una novella tan llarga amb un argu-ment tan curt. D'aquella faisó podria sintetitzar un bon xic més i no divagar tant i tant. Fet així estic convençut que el seu art pervindria per un nou camí en el qual tal vegada podríem encontrar belles pro-duccions de novella quan a casa nostra hom constata la crisi de novella catalana que estem passant.

JOSEP MIQUEL I MACAYA

Sobre els concursos femenins

En algunes ocasions vaig dir el meu parer sobre la moda dels concursos femenins; però com que aquest parer fou donat en particular — entre famí-lies i amics — no vaig poder fer-lo conèixer a les meves benvolgudes lectores. Ara que tant d'incre-ment prenen, jo crec per desgràcia de la dona, vaig a dir, què diré, què diré, Déu meu? el que a mi em sembla i que des del primer dia que me'n vaig assa-bentar penso d'aquests famosos concursos.

No n'hi havia prou, lectors, amb els concursos de bellesa, avui tan de moda, on la dona que es creu formosa, o veritablement ho és, perquè la procla-min la reina de la bellesa del món, del seu poble, és víctima, al fi, d'una alegria o d'una decepció. La qual dona no fa altra cosa que demostrar quines són les coses que la preocupen i quines les més altes as-piracions i ideals que bateguen en la seva intelligen-cia i en el seu cor. Ara ja es fan una altra mena de concursos femenins on uns quants parells d'ulls mas-culins — el jurat — contempen la bellesa escultò-rica d'unes dones de sa casa i de nom respectable, però que es presten a fer mil ridícules immoralitats, les quals, entre altres, són vestir-se, o millor dit, ta-par-se un xic el cos amb el terrible i antiestètic mai-llet i sota el qual veu hom bategar enfollit i febrós el cor d'aquelles dones que perquè els diguin formo-ses sacrifiquen l'honestetat, la virtut i aquella mo-dèstia femenina que tant escau i tan nostra és, vol-gudes amigues, per donar a conèixer que ella, mal-grat el que totes diem i volem, no vol ésser altra cosa que un simple objecte de luxe i plaer.

I aquelles dones que haurien d'ésser el model del poble del qual són filles van escampant la seva figu-ra mig nua per revistes i diaris i somriuen, somriuen sense pensar el que fan. Insensates!

Són rebutjables — al meu humil parer — els concursos de bellesa femenina on la dona no concorre amb altre fi que amb el de la coqueteria i l'orgull; però encara ho són més aquelles en què la concu-rsant es tapa el rostre i ensenya la seva figura per tal que el món sàpiga quina és la dona de formes més perfectes.

Mireu: si en aquests concursos la dona va per de-mostrar quina és més dona de totes; mireu: si allí aprèn alguna lliçó pràctica per a la vida; mireu: si allí rep els ensenyaments per a ésser una esposa mo-del i una mare perfecta; mireu: si la dona va per de-mostrar que té energia per defensar la pàtria ame-naçada per l'enemic, si vol proclamar la seva valor científica, artística o literària i si d'allí surt amb la convicció que ella en la vida pot molt o si ha après allò que més falta li feia, que es facin concursos i nosaltres, les dones sense distinció, cal que n'orga-nitzem i concorreguem als que es facin. Però si aquests concursos de moda no tenen un fi d'aquests, apartem-nos d'ells com d'una mala cosa perquè cosa dolenta és allò que fa despertar l'odi, la coqueteria, la sensualitat i altres vicis.

Si els moderns concursos no ens fan progresar en el bé, per què els volem? Quina lliçó pràctica en treu la dona si no és la del desvergonyiment i la immora-litat? Doncs no podem pas dir que és moral aque-lla dona que es presenta en públic amb aquell lleuger vestit de punt que fins i tot a la platja és rebutjable i no tindrà molta de vergonya quan deixa que mirin — clar, per això va! — descaradament i toquin la seva carn i el seu cos!

Es que la dona ja ha perdut tot instint de pudí-cia i vergonya? És que ja no existeix aquella cons-ciència femenina que amb un sol mot feia caminar

les altres generacions amb pas més segur i per un camí més recte? Que per fi la dona ja ha arribat al punt crític i perillós de viure i obrar inconscientment, mecànicament, sense saber ni voler conèixer la transcendència dels seus actes?

Fa vergonya, lectores amigues, fa vergonya, que en obrir un llibre o revista apareguin retrats i figures de dones gairebé nues, i fan pena, semblantment, aquelles escenes indecoroses que no solament tenen peu a alterar la moral de la platja, sinó que fins es reproduïxen en aquells papers que no van en mans d'una altra dona, sinó que les veiem sota l'esguard feridor de certs homes que les esguarden amb un mig riure de desencís i menyspreu.

Per què no fem, dones modernes, avui que tant podem en la nostra societat, per què no fem que desapareguin per sempre més aquestes indecències i aquest lloc l'ocupin la reproducció d'escenes que enalteixen la dona fins fer-la arribar a aquell lloc que li correspon i que alguna vol atènyer? No fóra més bo per totes que es fessin concursos per veure quina

és la dona més heroica, més intel·ligent, més instruída i més noble?

Pels camins que avui desgraciadament es segueixen, anem malament, dones modernes, són camins peril·losos i difícils, posat que entre les flors que els exornen i perfumen s'amaguen les punxes i les espines i, posat que són, així mateix, tortuosos i de llisquent pendent i a la fi no es sol trobar sinó el pecat i la condemna.

Si volem que la dona prosperi en el camp de l'art, de la política i de la intel·ligència, deixem aquestes nicieses i allunyem de nosaltres aquesta mena de concursos que determinen quin és el rostre més bell o quin és el cos més ben format, però que no obstant a res de bo no condueixen. Ara que si volem que la dona no sigui res més que una joguina per divertir els infants grans, continuem fent aquesta sèrie de nicieses i jo us prometo que a la fi trobarem el que volem i més del que volem.

MONTSERRATINA

Oficina Romànica

SECCIÓ DE LLENGUA LITERÀRIA

Consultes

Cons. 23. — Quines maneres catalanes hi ha de distingir entre el relatiu nominatiu i acusatiu?—J. S.

Resp. — Moltíssimes vegades el context mateix, sense cap diferència de forma o construcció, indica prou si el relatiu és subjecte o règim directe. La forma del verb en primera o segona persona singular o plural, el participi o predicat que porta i fins la seva mateixa significació són bons per això:

Ha vingut aquell nen que vam trobar ahir (que règim).

Es un bon pare, que sap fer els fills ben feliços (que subjecte).

Bona sort del pare, que fan ben feliç els fills (que règim).

Mira unes alzines, que han esberlat els llamps (que règim).

Però si el context no aclareix prou l'ofici del relatiu, per esquivar la confusió hi ha aquests recursos:

1. Un pronom personal feble afegit a *que* règim, deixant *que* sol pel nominatiu. Es recurs usat dels clàssics i corrent en la parla viva de tot el domini lingüístic català:

L'azamant és tan forts en sa sequedat, que no l pot lo foch fondre. (Fèlix de les Meravelles, I, p. 180.)

E molts se n portaren de catius, que ls spargiren per Spanya. (Boades. Feyts d'armes, p. 163.)

No era cap ase, sinó un home que, per un pecat que havia fet, Déu l'havia condemnat a fer d'ase una temporada. (Verdaguer. Rondalles.)

Vaig fer un obsequi al mort, que no'l coneixia, ni ganes. (Vilanova. Del meu tros, p. 187.)

Més retut que un ase de sinia que'l prenen pes cuiro (Alcover. Rondaies mallorquines, III, p. 129.)

Aquells interiors, que sempre me'ls figurava nius d'amor i de felicitat. (Valencià.)

L'ús d'aquest pronom complementari desfaria ben bé el sentit dubtós de dites, com aquesta, que ara s'escriuen: *Vindria una anyada de bolets engrescadora, que deixaria record i esmentaria la història. Es-sent que subjecte de deixaria, la paritat de construcció fa que es prengui també com subjecte d'esmentaria, i pel sentit n'ha d'ésser règim. Això fóra clar tot d'una escrivint: Vindria una anyada de bolets engrescadora, que deixaria record i l'esmentaria la història.*

Aquesta solució desfà la confusió independentment del lloc on es posin les paraules de l'oració relativa, i això és un gran avantatge per la producció literària, en alguns gèneres sobretot:

Admiro l'home que respecta la muller (que subjecte).

Admiro l'home que la muller respecta (que subjecte).

Envejo l'home que la muller el respecta (que règim).

Envejo l'home que el respecta la muller (que règim).

2. Una altra solució fóra posar *qui* en nominatiu i *que* en acusatiu, tal com és regla en el francès literari per masculí, femení i neutre. Sobre aquest punt tan debatut, tenim de poc una informació plena i definitiva en l'estudi que ha publicat Alfons Par en la *Revista de Filologia Española* (1929, p. 1-34). Sobre una munió de documents en llatí vulgar dels segles x a XIII i en català dels segles XIII a XVIII i XIX, ha donat l'estadística de l'ús de les formes *qui* i *que* pel nominatiu. Resulten d'aquest estudi tres cor-

rents d'ús en el català antic: el primitiu, que fa *qui* sempre per nominatiu masculí i femení; el clàssic llatí, que segueix i fa *qui* pel nominatiu masculí i *que* pel nominatiu femení, i l'altre més modern que fa *qui* per persona i *que* per cosa. La forma neutra sempre és *que*. A Catalunya i València del segle xv encà hi ha una gran davallada de la forma *qui* nominatiu, que només s'ha conservat en algunes frases fetes com ara *l'any qui ve*. En algunes comarques, però, com el camp de Tarragona, encara té quelcom més de vitalitat, sense arribar a servir de distintiu ordinari entre nominatiu i acusatiu. A Mallorca fins a mitjan segle xix encara es conservà ferm *qui* per nominatiu de persona, masculí i femení, però actualment ha caigut molt. A Menorca, al contrari, començant el segle XVIII, *qui* ha anat guanyant fins arribar actualment al patró del francès, essent la forma normal del nominatiu masculí i femení, tant per persona com per cosa.

Posada aquesta evolució general de la llengua cap a *que* nominatiu, i tenint ben viva l'altra solució del pronom acusatiu, no sembla avinent restaurar l'ús antic del *qui* nominatiu en alguna de les tres formes que hem dit, fent-la llei general.

Això no treu que l'ús de *qui* no pugui fer bon servei en alguns casos dubtosos, per fixar el sentit amb claredat:

Saps qui és el jove qui va visitar el teu germà?
(el jove, subjecte).

Saps qui és el jove que va visitar el teu germà?
(el teu germà, subjecte).

Ara, això que diem, cal entendre-ho del relatiu adjectiu, és a dir, quan té un antecedent nom o pronom. El relatiu substantiu, això és, quan no té antecedent, sempre és estat *qui*, tant en nominatiu com en acusatiu. Com a relatiu substantiu és usat també *el qui* en el parlar i escriure actuals:

Qui està enamorat no vol ser aconhortat. (Refr. val., p. 253.)

Qui no el criden, que no responga. (Refr. val., p. 239.)

Ara ja són molts qui ho practiquen.

Ella va ésser qui l'hi va dir.

Lo qui fa mal testimoni, ofici fa de dimoni. (Refr. val., p. 157.)

El qui ha ofert aquests premis és l'opulent com-paisà N. N.

Els infants o la mare o el qui fos deien: Ai!, el gosset del senyor Rector.

Entre el qui es passa la vida escrivint vanitats i el qui la passa treballant, la nostra simpatia va pel segon.

Tractant-se del relatiu substantiu, com que és *qui*, *el qui*, en tots els casos, la distinció entre nominatiu i acusatiu cal fer-la per un altre camí. Hem vist l'exemple popular: *Qui no el criden, que no responga*. Però el poble va més aviat a la tercera solució.

3. El recurs de la preposició *a* davant del relatiu acusatiu de persona, com en castellà:

A qui no castiguen sos parents, castiguen sos mal-volents. (Refr. val., p. 27.)

Es l'home al qui més estimo.

Cal estalviar-ho, com més millor, sobretot en el relatiu adjectiu, que admet ben bé sempre la primera o segona solució.

4. Darrerament hi ha el recurs de la forma passiva, però no es pot pendre com a procediment ordinari de llenguatge, perquè faria pesat l'estil. Aquesta dita: *L'home que ha vist en Miquel ja no és aquí*, té dos sentits que es poden destriar així, mitjançant la forma passiva:

L'home, que va ésser vist d'en Miquel, ja no és aquí.

L'home, de qui va ésser vist en Miquel, ja no és aquí.

El Secretari de la Redacció de l'O. R.

Llibres

Tratado de Agricultura, por J. A. Schlipf. Traducción de la 23.ª edición alemana por el doctor Emilio Román, catedrático de la Universidad de Salamanca. Un vol. de 688 págs., de 23 X 15 cms., con 841 grabados y 17 láminas en colores. Barcelona, 1929. Gustavo Gili, Editor; calle de Enrique Granados, 45. — En rústica, ptas, 26; en tela, ptas. 30.

Ens fa saber la casa editora que l'obra presentada amb data de 1929 és traducció de la 23.ª edició alemanya. Ja és una garantia del llibre aquest gran nombre d'edicions. Això no es fa estrany per al lector que el fullegi, ja que trobarà en ell un tractat més complet del que fa pensar el nombre de planes, escrit en llenguatge senzill, clar i concís. Quatre capítols van dedicats a l'estudi del terrer i dels adobs; altres cinc als cultius de camps, prats, vinya i fruiters; nou a la cria de bestiar, avicultura, apicultura i piscicultura i tres als principis d'economia agrícola. Tanca el llibre una taula de composició d'aliments per al bestiar. La presentació no té un però. Podria ésser una excellent obra de text per escoles agrícoles.

El mundo de las abejas, per Eugeni Evrard. Traducció de E. M. Martínez Amador. Un volum de 400 págs., de 20 X 13 cm. Barcelona, 1929. Gustavo Gili, Editor.

La vida complicada de les abelles, els seus costums i la poesia del seu treball, són exactament descrits i explicats en aquesta obra que acaba d'editar la casa Gustau Gili.

No es tracta de cap estudi tècnic d'apicultura sinó d'una observació minuciosa i constant dels diferents aspectes que pren l'organització d'aquests insectes. L'apicultor, però, trobarà en aquest llibre un bon aplec de consells molt útils i interessants.

R.

TEMES DE LA SEMANA

La censura tingué a bé suprimir de la crònica anterior la part que dedicàvem als exercicis navals, fíat hom en les notícies que la premsa d'informació es permetia en aquesta matèria tan espectacular com interessant. Però el fet no es pot pas negligir, ni la discreció de la censura ens negarà que el fem constatar com es mereix.

I el fet de les grans maniobres navals que acaben de tenir lloc no molt lluny de les nostres costes, és d'una importància nacional i internacional la qual és precis constatar i meditar a la vegada.

El nombre d'unitats de guerra que han pres part a les maniobres — que de primer antuvi es digué fóra de setanta i que ara s'ha rebaixat bon xic, — ha sorprès l'opinió pública, la qual no sospitava que el renaixement de la marina militar espanyola hagués assolit tal desenrotllament.

I per les dates del futur projecte de construccions navals que figurarà en els pròxims pressupostos, i el Govern ha deixat publicar, es comprèn que aquest progrés nàutic no parará aquí. Mira lluny.

Si junt amb això es té en compte que en l'esfera del poder naval la península ibèrica ve a ésser com un immens navili ancorat en el punt més estratègic del món i que està rodejada d'esquadres, anem a dir, tan eficients com les possessions d'Àfrica i les Balears, fàcilment es compendrà la transcendència evident d'aquest fet de les maniobres navals, les quals no podem comentar degudament per raons que són ben òbvies.

Altrament segueix preocupant a la gran premsa la preparació de l'Assemblea Nacional en la qual s'ha de discutir el projecte constitucional. La Constitució del 76 és ara objecte d'atacs i defenses que evidentment són exagerades. Les passions polítiques comencen a remoure's. Vulguis que no, la campanya tardor política es presenta moguda i transcendent.

Un fet polític curiós és la desfeta del partit republicà en vigílies d'un període constitucional.

La preponderància que han assolit els problemes obrers, i el desenrotllament progressiu de les doctrines socials, que afecten essencialment les entranyes dels éssers polítics actuals, somouen, i els eclipsen, i els releguen a llocs secundaris, són la causa principal d'aquest fenomen polític, del qual és una característica, tan divertida com notable, la carta d'En Lerroux en la qual parla pintorescament, amb to humorístic i amb una socarroneria impròpia d'un perpetu candidat — i el més valuós sens dubte, — a la presidència de la futura república espanyola.

Quan En Lerroux la pren a broma...

* * *

La guerra russo-xinesa — per anomenar d'alguna manera els simulacres, a voltes sagnants, quasi sempre ridículs, dels dos colossos asiàtics, — va tocant al seu terme. És una guerra que l'enormíssima extensió del seu teatre i la desolació de les terres que l'integren fan quasibé impossible.

Probablement aquesta és la raó perquè a Ginebra no ha preocupat a ningú, ni a la resta del món tampoc. Ara bé: això no vol pas dir que s'hagin de perdre de vista aquelles dues nacions, que estan plenes

de forces i de possibilitats, immenses i incalculables.

El dia que s'organitzin bé i abrindin els seus sentiments nacionalistes i les seves concupiscències, canviaran tot d'una la vida de la diplomàcia i posaran en expectació tota la terra. Cal mirar la que ocupen aquelles dues nacions, els recursos que en poden treure, i la fecunditat ètnica, especialment dels xinesos.

Altra volta En Mussolini s'ha donat en espectacle en el teatre polític italià.

Ben sabut és que ell abassega tota la vida política d'Itàlia i que des de fa molt de temps regia personalment set ministeris. Doncs ara, de cop i volta, n'ha deixat sis a càrrec dels secretaris, quedant-se ell la cartera de l'Interior, que és la més delicada. El Ministeri de Instrucció Pública l'ha batejat avui amb el títol de Ministeri de l'Educació Pública, assenyalant així ostensiblement una de les directrius principals de la seva política, ço és: l'educació exclusivament feixista de la joventut italiana.

No cal dir com el vigilantíssim suprem Pastor de l'Església ha parat en sec els peus a Mussolini en un preciós i valent discurs dirigit, pocs dies després de la pensada del Duce, a quinze mil joves vinguts als seus peus de totes les regions d'Itàlia amb motiu del Jubileu sacerdotal del Papa. Cal llegir-lo aquest discurs per a fer-se càrrec de l'enteresa i de la claredat amb què, respecte de la joventut italiana i dels drets de l'Església a la seva direcció moral-religiosa, ha parlat Pius XI.

Mussolini es vol fer exclusivament seu el jovent d'Itàlia, però Pius XI, així que veu en perill els seus drets sobre l'educació religiosa del jovent, que comporten deures sacratíssims als quals no renunciarà mai cap Papa, salta com Pastor zelosíssim que és, decidit a tot, àdhuc a tornar a la presó de la qual acaba d'eixir, decidit a sacrificar la seva pròpia vida, a fi de salvar per a Jesucrist els anyells que li han estat confiats.

I vet aquí per on li podrien venir a Mussolini les contradiccions que li atasquessin el pas i àdhuc el retornessin al seu primitiu paper de líder astorat...

J.

El Pavelló de la Caixa de Pensions

En el Pavelló de la Caixa de Pensions per a la Velleja i d'Estalvis, a l'Exposició Internacional de Barcelona, segueix regnant força activitat.

Fins el dia 31 del passat agost les instal·lacions d'aquest Pavelló foren visitades per 38.067 persones, havent-se rebut també en el mateix nombroses visites col·lectives realitzades per establiments benèfics i per escoles i col·legis.

El Cine Social continua donant les seves sessions gratuïtes diàriament, de 4 de la tarda a 9 de la nit, presentant la vida i funcionament de les diverses actuacions socials i benèfiques de la Caixa de Pensions i iniciant amb la seva labor, les ensenyances gràfiques de l'Institut de Serveis Socials que l'esmentada Caixa té en organització.

CONSELL DE BON GERMÀ

Germà: No juguis a la loteria. La millor loteria és l'estalvi. Però si un dia tens aquesta feblesa prova-ho a l'estanc i loteria del carrer de Fernando i... qui sap!

Hi trobaràs també tabac, timbres, segells, etc. de totes menes i preus. Ah, i bitllets de Nadal.

Escolta, germà: Estàs assabentat de com els va anar als meus clients en el sorteig de l'últim Nadal? Informa-te'n, val la pena.

FERNANDO, 32 (prop Avinyó) - BARCELONA

MATERIAL FOTOGRAFIC VÍDUA D'ENRIC RIBA

Ronda Universitat, 37 / Telèfon 18651
(junt a la Rbla. Catalunya)

Existències constantment renovades de plaques, pel·lícules, papers, etc., etc.

Aparells de les millors marques :: Grans laboratoris per a treballs d'aficionats

LLIURAMENT RAPID

"Sombreros Rivero"

Capells i gorres de tota mena. Teules, bonetes i solideus per a Sacerdots.

BONS PREUS
Assortiment excel·lent

Ronda Universitat, 7. Pis pral.

Sucursal: Carrer Ferran, 17

JA SOU SUBSCRIPTORS
DE
CATALUNYA SOCIAL?

LA CONSTÀNCIA

COMPANYIA ANÒNIMA
FUNDADA EL 1906

Segurs ferroviaris en general. — Especials "Paquets"
Segurs marítims. — Segurs d'incendis

RONDA UNIVERSITAT, 4 — Telèfon 20648 — BARCELONA

R. PUIGDOMENECH

Confeccions per a senyora i nenes
Diagonal, 452 / BARCELONA

SERVICE STATION

PRIMERA ESTACIÓ AMERICANA A ESPANYA

JOSEP MANZANARES

La casa més important en gasolina, petroli, neumàtics, cambres, olis, grasses, accessoris, eines, ferreteria i tot quant pertany a l'automòbil.

VENDA A L'ENGRÓS I DETALL

GARATGE I TALLERS:

Carrers Sepúlveda, 148-150

Villarroel, 35

i Floridablanca, 121

Telèfon 31510

CASA CENTRAL:

Carrer Aragó, 272

Passeig de Gràcia, 45

Telèfon 11550

MAGATZEMS:

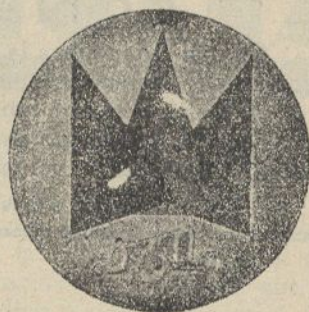
Consell de Cent, 421

SUCURSAL:

Esplugues de Llobregat:

Carrer Laureano Miró, 89

Encreuament de les carreteres de Madrid i Cornellà

BARCELONA

FABRICA DE PASTES ALIMENTICIES

ANTIGA CASA FIGUERAS

FUNDADA EN 1820

Rambla de Sant Josep, 11.-BARCELONA

Acadèmia Humet

Ronda Universitat, 27, 2.^a

DIRECTOR: D. FRANCESC DE P. HUMET
ENGINYER INDUSTRIAL

Especial per l'ingrés a l'Escola d'Enginyers industrials.

Estudis superiors del Peritatge Industrial en les seves diverses especialitats.

Classes especials d'Anàlisi Matemàtic—Càlcul Integral i Mecànica racional—Geometria Descriptiva—Química Inorgànica i Orgànica—Física industrial (òptica, calor i electricitat) — Dibuix industrial.

RAMBLA DE CATALUNYA. 118
AUTOMATIC 73493

PROPIETARIS DE COTXES

25 % D'ESTALVI TROBAREU VISITANT LA
CASA BALLESPÍ

Recanxutatge i reparació de neumàtics i cambres.

Venda de neumàtics i cambres.

Stock de neumàtics d'ocasió i recanxutatge al 40 % de nous.

Acumuladors Peto, Royal Ford.

OLIS "ATLANTIC"

Descomptes especials als que manifestin ser
llegidors de "Catalunya Social"

B I C I C L E T E S

marca **WILLIAM**

Qualitat. - Presentació. - Bon preu

marca **B. F. B.** de nostra fabricació

Lo millor de lo millor

AL COMPTAT I A TERMINIS

ACCESSORIS - REPARACIONS

Antiga casa Borrás - **R. Serra** - Rbla. Catalunya, 106
(cantonada al Passatge de la Concepció)

JARABE PUIG

Cada cien gramos de Jarabe contienen
 EXTRACTO NEPETA, GLECHOMA 15 GRAMOS + EXTRACTO
 CRASSULA MICRANTA 8 GRAMOS + MACERADO HIDRO-ALCOHOLICO
 LICO AL 2% DE POLICALA SENEGA AROMATIZADO 3 GRAMOS
 ORTO-GUAYACOL-SULFONATO POTÁSICO 1 GRAMO.

PREPARADO POR
Z. PUIG
RIPOLL

Precio 5 Ptas. (timbres incluidos)

XAROP PUIG

(NOM REGISTRAT)

Preparat per Z. PUIG, farmacèutic

RIPOLL

Insostituïble preparat per al tractament de la
TOS, PULMONIES, BRONQUITIS
 i totes les afeccions de l'aparell respiratori.

*Es ven a totes les farmàcies
 i Centres d'Específics*

Exigiu en cada flascó l'adjunta marca registrada

Companyia Trasatlàntica
VAPORS CORREUS ESPANYOLS

Serveis Regulars

RAPID } Espanya-Nova York
DIRECTE } 9 expedicions a l'any
RAPID: Nord d'Espanya a Cuba i Mèxic
 16 expedicions a l'any
EXPRESS: Mediterrani i l'Argentina
 12 expedicions a l'any
LINIA: Mediterrani, Cuba i Nova York
 16 expedicions al'any
 • Mediterrani, Costa Firme i Pacífic
 11 expedicions a l'any
 • Mediterrani a Fernando Póo
 12 expedicions a l'any
 • a Filipines
 3 expedicions a l'any

Servei tipus Gran Hotel. - T. S. F. - Radio-
 telefonia. - Orquestra. - Capella, etc., etc.

Per informes, a les Agències de la Companyia
 en els principals ports d'Espanya. A Barcelona
 oficines de la Companyia: Plaça Medinaceli, 8.

LES GRANS INDUSTRIES

FABRICA DE XARXES
 I FILS RETORTS
 PER A LA PESCA

FILLS DE GABRIEL JULIÀ

Bruch, n.º 7 - Telèfon 11422
 (Entre Trafalgar i Ronda)

BARCELONA

Acadèmia Cots

Direcció general: Av. Portal de l'Angel, 38—BARCELONA

FUNDADA EN 1879

Telèfon 18953 A.-Apartat 782

SUCURSALS: MADRID, Av. Conde Peñalver, 7; LLEYDA, Estereria, 10; MANRESA, Angel Guimerà, 32
REUS, Arrabal Robuster, 23; MATARÓ, Riera, 59; BADALONA, Carme, 52 bis.

CLASSES SELECTES separats els dos sexes per diferents pisos i escales

COMERÇ - IDIOMES

Procediments eminentment pràctics

CLASSES GENERALS, QUOTA MODICA

Constantment l'ACADEMIA COTS rep demanda d'alumnes per ocupar bones places.

ASSIGNATURES: Teneduria.—Càlcul.—Lletra comercial.—Correspondència.—Mecanografia.—Taquigrafia.—Francès i Anglès.—Alemany.—Classificació i Arxiu.—Alts estudis comercials.—Ortografia.—Dibuix industrial.—Linguòfons.—Màquines de calcular, etc.

ANTONI ALBO

Via Laietana, 67 - Telèfon 16201

BARCELONA

Material elèctric de totes classes
Instal·lacions i Reparacions
Taller - Ràdio

Aquesta casa té l'exclusiva de venda d'uns petits aparells aplicables al corrent altern de 125 volts, per a substituir les xinxetes i llums d'oli, en les habitacions, capelles i altres llocs on es necessiti llum constant, amb consum escassament de 2 cèntims en 24 hores

Demaneu demostracions!

Via Laietana, 67

Unicorde

Nou tipus. Qualitat i presentació

URALITA

EL MILLOR MATERIAL PER A COBERTES

FRANQUEO CONCERTADO

ATENCION A. G. - Proveedor, 187.